

■ Rozhovor týdne s

Danielem Jurečkou, ředitelem Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského

Letošní rok je Mezinárodním rokem zdraví rostlin. Co v jeho rámci chystá ÚKZÚZ?

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský se jako národní organizace ochrany rostlin České republiky, spolu s dalšími partnery, zapojuje v rámci Mezinárodního roku zdraví rostlin 2020 do šíření povědomí veřejnosti o rizicích, která představují škůdci a choroby rostlin nejen pro pěstované zemědělské plodiny. Připravujeme fotosoutěž s tematikou významu rostlin v přírodě a v krajině a rovněž se podílíme na obsahu velké tematické výstavy Lékaři rostlin v Národním zemědělském muzeu v Praze. Tato výstava bude zahájena v říjnu 2020 a potrvá dva roky. Návštěvníkům představí vývoj ochrany kulturních rostlin od raných počátků až po její současné trendy a seznámí návštěvníky s rolí a významem rostlinolékařů v měnící se zemědělské praxi. Tematika ochrany zdraví rostlin bude předmětem Dne otevřených dveří ÚKZÚZ a celostátního polního dne ÚKZÚZ, který se bude konat na zkušební stanici ÚKZÚZ v Lednici. V plánu jsou i další osvětové akce pro veřejnost se zahrnutím ochrany zdraví rostlin, jako je například Noc vědců, včetně programu pro rodiny s dětmi. Ve vazbě na Mezinárodní rok zdraví rostlin představí ÚKZÚZ další uživatelské funkce své webové aplikace Rostlinolékařský portál. Portál umožňuje zájemcům rychle a jednoduše zjistit skutečnou intenzitu výskytu škůdců a patogenů v místech našeho monitoringu.

S jakými problémy se v oblasti rostlinolékařství ČR nejvíce potýká?

Podobně jako jinde v Evropě, čeští zemědělci musí stále častěji čelit jak novým zavlečeným patogenům a škůdcům, tak také větší škodlivosti zejména živočišných škůdců. Důvodem je zejména globalizace světového obchodu a oteplování klimatu. Řada běžných škůdců, jako jsou mšice nebo křísi, má tak v roce více generací a může se podílet na snížení výnosů nejen přímou škodlivostí, ale rovněž přenosem původců virových chorob. Týká se to například virových chorob řepky a obilnin. Vliv oteplování lze dobře ukázat i na škodlivých organismech, které jsou v ČR původní. Například je prokázáno, že rozšíření zavíječe kukuričného na území ČR v 90. letech minulého století bylo urychleno nadprůměrnými teplotními podmínkami této dekády. Významný je i průběh počasí v zimním období a jeho vliv na přezimování škůdců, například lýkožrouta

smrkového. K tomu přistupuje rozšiřující se rezistence škůdců a patogenů rostlin k účinným látkám přípravků na ochranu rostlin. V našich podmínkách jsou to například škůdci řepky, ovocných druhů, ale i plevele. To vyžaduje používání přípravků na ochranu rostlin s různými účinnými látkami. V posledních letech však dochází v Evropské unii z důvodů hygienických a environmentálních k omezení stále většího počtu těchto přípravků, což následně vede k absenci dostatečně účinné ochrany jak proti kalamitním, tak také novým invazivním patogenům a škůdcům. V každém případě však existují a budou existovat situace, kdy se použití přípravků na ochranu rostlin nelze vyhnout.

Evropská unie stále snižuje množství povolených přípravků na ochranu rostlin?

Ano, jak již bylo zmíněno, EU omezuje poměrně velký počet přípravků, avšak počet schválených účinných látek v Evropské unii se v posledních letech zvyšuje. Problémem se stal spíše úbytek dlouhodobě používaných látek s proěřenou účinností, jež byly mnoho let důležitou součástí péstebních systémů. Mnoho dalších dříve používaných účinných látek přípravků na ochranu rostlin bylo sice na trhu ponecháno, ale jejich použití bylo omezeno jen na některé plodiny, případně bylo sníženo jejich dávkování a počty aplikací s ohledem na ochranu životního prostředí, zdraví lidí nebo ochranu konzumentů. Ne vždy jsou alternativy těchto přípravků srovnatelné co do efektivity nebo rychlosti nástupu účinku. Zastáváme proto názor, aby omezení určitých přípravků bylo již na úrovni úrovně vždy kompenzováno reálnou a účinnou alternativou.

Jak se změnil za poslední léta počet přípravků, které mohou využít zemědělci v ČR?

V ČR byl v roce 2019 povolen asi trojnásobně vyšší počet přípravků v porovnání s devadesátými lety minulého století. Není ale objektivní srovnávat prosté počty. V řadě případů dnes různí výrobci vyrábějí přípravky s velmi podobným složením. Někteří producenti si z marketingových důvodů tentýž přípravek nechávají povolit pod několika různými obchodními názvy. To vše zkrusluje srovnávání počtů přípravků v jednotlivých letech. Objektivnější je porovnání dostupných účinných látek proti jednotlivým škodlivým organismům na různých plodinách. Zejména u plodin pěstovaných na menších plochách, jako je zelenina, ovocné plodiny a rovněž léčivé nebo okrasné rostliny, se sortiment přípravků pro pěstitele většinou zúžil. Důvodem je zejména to, že vědecká dokumentace požadovaná v EU pro povolení je stále dražší a rozsáhlejší a výrobci se proto zaměřují na ty plodiny, kde očekávají vyšší prodej. Další příčinou je právě širší omezení tradičních chemických látek v EU.

Zuzana Fialová

Urychlí přípravu nádrží

Ústecký a Středočeský kraj upraví své zásady územního rozvoje a vymezí plochy pro nádrže Kryry, Senomaty a Šanov, které mají pomoci v boji se suchem. Svým usnesením to minulý týden schválila vláda. Informoval o tom tiskový mluvčí Ministerstva zemědělství Vojtěch Bílý. Podle úřadu tento krok urychlí přípravu stavby nádrží nejméně o rok.

Zuzana Fialová

Loni představitelé vlády uváděli, že stavba menších nádrží u Senomaty a Šanova na Rakovnicku za stovky milionů korun má začít v roce 2022 a skončit v roce 2025. Několikanásobně větší nádrží u Kryr na Lounsku asi za 1,7 miliardy má být podle loňských informací Povodí Ohře hotova v roce 2042. Vodní dílo Kryry je přitom podle ministerstva stěžejním opatřením pro boj se suchem na Rakovnicku, který zahrnuje i vodní díla Senomaty a Šanov nebo přivaděč vody z Kryr do Rakovnického a Kolečovického potoka. „Přehrada Kryry bude zajišťovat dostatek vody v povodí Rakovnického potoka i Blšanky, která bude sloužit především pro závlahy chmelářských a zemědělských oblastí a k nadlepšování průtoků v tocích v období sucha,“ sdělil ministr zemědělství Miroslav Toman. Ministerstvo podle Tomana předloží vládě do konce března zásady pro výkup potřebných pozemků a staveb pro vznik zmíněných nádrží. Starosta Senomaty Tomáš Valer i starosta Ša-

■ Klíčové informace

- Vláda schválila materiál, podle něhož Ústecký a Středočeský kraj upraví své zásady územního rozvoje a vymezí plochy pro nádrže Kryry, Senomaty a Šanov.
- Odmítla však návrh poslanců STAN na rozšíření možnosti vyvlastňování nemovitostí i pro stavby proti suchu.
- Negativně se postavila i k využívání srážkových vod ze staveb.

nova Zdeněk Netrh loni v létě řekl, že stavbu nádrží vítají. Valer doplnil, že pod plánovanou nádrží jsou více než tři hektary obecních pozemků, které je obec ochotna pro stavbu poskytnout. Každá z nádrží v Senomatech a Šanově má mít maximální objem 600 tisíc metrů krychlových. Starosta Kryr Miroslav Brda se ale k projektu větší nádrže Kryry, která má mít objem téměř osm milionů metrů krychlových, staví kriticky. „Myslím, že je to trošku megalomanský projekt, který zasáhne do části obce. Respektive zabere další dvě fabriky, které budou muset být zlikvidované. Jsou to desítky, možná stovky milionů,“ uvedl loni na podzim Brda. Podle ředitele Povodí Ohře Zbyňka Fol-

ka nádrže Kryry zabere hlavně zemědělskou půdu a vlastníci pozemků jsou většinou proti stavbě. Vláda však odmítla návrh poslanců Starostů a nezávislých (STAN) na rozšíření možnosti vyvlastňování nemovitostí i pro stavby proti suchu pro nadbytečnost. Nyní vodní zákon předpokládá možnost vyvlastňování jen u opatření proti povodním. Vyvlastňování pro stavby ke snížení nepříznivých účinků sucha je podle vlády možné ze stavebního zákona, který je předpokládá v souvislosti s objekty proti živelním pohromám. Sucho podle nich k takovým pohromám patří. Předkladatelé připouštějí, že vyvlastňování pozemků pro stavby proti suchu by už podle současných zákonů možné být mělo.

Právní základ pro takový postup ale podle nich není kvůli obecným formulacím příslušných ustanovení jistý a může být zpochybněn. Novela by možnost vyvlastnění pro opatření proti suchu podle autorů uzákonila jednoznačně. Vláda kritizuje i navrhované zrušení povinnosti vymezení těchto staveb v územních plánech jako veřejně prospěšných. Podle kabinetu ale úprava popírá význam územně plánovací dokumentace. Návrh jako celek označili autoři předběžného stanoviska pro ministry za „nesrozumitelný, zmatečný a legislativně technicky vadný“. Vláda nepodpořila ani další návrh poslanců STAN, aby dal vodní zákon přednost zachytávání a shromažďování srážkových vod ze staveb a jejich následnému využití. Obdobný návrh už obsahuje vládní předloha, která je ve sněmovně před prvním čtením. V současnosti dává zákon přednost vsakování dešťové vody. Změna by podle předkladatelů z řad Starostů umožnila využít tuto vodu třeba k zalévání a obecně by se mohla snížit spotřeba vody.

Ne sloučení ministerstev

(fia, čtk) – Návrh poslanců hnutí Starostové a nezávislí (STAN) na sloučení ministerstev zemědělství a životního prostředí do jednoho Ministerstva pro udržitelný rozvoj vláda minulý týden nepodpořila. Informoval o tom tiskový odbor vlády. Kabinet podle podkladů považuje návrh za nedostatečně zdůvodněný, předkladatelé podle něj také nevyčíslili hospodářské a finanční náklady navrhované změny. Novelu kompetenčního zákona nyní projedná sněmovna. Zásadním změnám zákona by podle vládních legislativců měla předcházet podrobná odborná i politická debata. Neměly by být podle nich předkládány jako poslanec, ale jako vládní návrh po důkladném rozboru a po standardním připomínkovém řízení.

„Samozřejmě, vnímám to jako nějaký názor určitého politického

spektra. Bylo by potřeba napřed vyhodnotit plusy a minusy. V tuto chvíli to není dostatečně připraveno, aby se to mohlo zrealizovat,“ řekl novinářům před zasedáním vlády ministr zemědělství Miroslav Toman. Poslanci starostů navrhuji sloučit ministerstva od roku 2026. Nový úřad by se měl zabývat úkoly obou nynějších ministerstev, od ochrany zemědělského půdního fondu, vodního hospodářství až třeba k potravinářskému průmyslu. Návrh má podle předkladatelů za cíl spojit kompetence obou nynějších ministerstev pod jedno vedení se společnou odpovědností za ochranu životního prostředí i za státní správu v zemědělství. Spojení obou úřadů je podle nich nezbytné kvůli zvýšeným nárokům souvisejícím s klimatickou změnou. Ochrana a hospodaření s vodou a půdou by neměly být

podle autorů v konfliktu. S návrhem se však neztotožňují ani někteří zástupci opozice. Například první místopředseda TOP 09 Tomáš Czernin jej na twitteru označil za pitomost. „Také nespojíte roli žalobce a roli obhájce. Jsou to dvě ramena vah, která se musí vzájemně vyvažovat, konfrontovat a hledat kompromis ku prospěchu země,“ uvedl. „Pro Ministerstvo životního prostředí, které se má nyní soustředit na klimatické otázky, by rozhodnutí o sloučení s Ministerstvem zemědělství představovalo jasný krok zpět. V minulosti byl podobný pokus realizován na Slovensku a selhal. Vydejme se spíše cestou Německa či Polska, které má od roku 2019 dokonce ministerstvo klimatu,“ poznamenala na twitteru předsedkyně sněmovního výboru pro životní prostředí Dana Balcarová (Piráti).

Rozhodnutí pro mladé

(opr) – Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) začal minulý týden vydávat rozhodnutí na Platbu pro mladé zemědělce. V rámci jednotné žádosti 2019 si o dotaci požádalo přes 5604 zemědělců, mezi které bude rozděleno celkem 213,7 milionu korun. Sazba na jeden hektar činí 1697,06 koruny. Uvedla to tisková mluvčí fondu Lenka Rezková. Dotace je určena začínajícím zemědělcům do 40 let, kteří s podnikáním začínají nebo ho zahájili během pěti let před podáním první žádosti o Platbu pro Mladé zemědělce. Maximální výměrou, na kterou lze platbu poskytnout, je 90 hektarů zemědělské půdy. Cílem tohoto opatření je snaha přilákat k podnikání mladé zemědělce a snížit tak odliv mladších lidí z venkova.

Další nákaza se nepotvrdila

(fia, čtk) – V sousedství malochovu ve Štěpánově nad Svratkou na Žďársku, kde veterináři koncem předminulého týdne objevili ptačí chřipku, se nákaza nepotvrdila. Do vytyčeného veterinárního ochranného pásma spadá deset katastrů, širší pásmo dozoru sahá z Vysočiny až na jižní Moravu. Sčítat drůbež budou po Štěpánově zřejmě také vši v okolí. Nové případy nemoci nahlásilo Slovensko, Německo a po třech letech ohlásila výskyt nemoci i Ukrajina, kde se virus rozšířil na jedné z drůbežích farem v centrální oblasti země.

O naze vysoce patogenním subtypem ptačí chřipky H5N8,

který je pro ptáky smrtelný, informovala Státní veterinární správa (SVS) 18. ledna. Do Štěpánova ji zavlekli zřejmě vodní ptáci. Nemoc testy potvrdily v chovu, kde bylo 12 slepic a tři kachny. Šest slepic v něm uhynulo, zbylou drůbež veterináři utratili. Následně vybil také 12 slepic ve dvou chovech v sousedství. Nákaza se u nich ale neprokázala, řekl mluvčí SVS Petr Vorlíček. Štěpánovská starostka Šárka Kunčíková po setkání s pracovníky veterinární správy uvedla, že na výsledku testů u drůbeže těchto dvou dalších chovatelů záviselo případně další vybijení drů-

beže v městyse. Podle nedělního soupisu je ve Štěpánově 107 chovatelů drůbeže, holubů nebo okrasného ptactva a starají se v součtu o 1370 kusů. Chovy musejí být dál zabezpečené a slepice zavřené. Sčítání chovaných ptáků zřejmě čeká i obce v nejbližším okolí Štěpánova, uvedli někteří ze starostů po dnešní schůzce se zástupci veterinární správy. Týkat by se mělo vesnic do tří kilometrů od Štěpánova.

Ochranné pásmo kolem ohniska výskytu ptačí chřipky, kam spadá deset katastrů, veterináři už vytyčili. Širší pásmo dozoru sahá až do Jihomoravského kra-

je. V obou pásmech hrozí podle SVS pokuty například za přesun drůbeže, pořádání výstav, přehlídek a trhů s drůbeží a také za rozmetání použité podestýlky nebo hnoje bez souhlasu veterinářů. Pokuty mohou dosáhnout až 50 tisíc korun u fyzických osob a dvou milionů korun u podnikatelů nebo právnických osob. Za utracenou slepici by chovatelé mohli dostat jako odškodnění od státu u nosnic po stokrát, za slepici na výkrm 40 korun. Ministerstvo zemědělství ale plánuje seznam s cenami aktualizovat do konce ledna, uvedl mluvčí ministerstva Vojtěch Bílý.